

Beweegteams in het basisonderwijs

Op een school zijn bij de ontwikkeling van het bewegen van kinderen verschillende leraren betrokken. Voor de lessen bewegingsonderwijs is dit de vakleerkracht, vakspecialist via pabo of groepsleerkracht met bevoegdheid. Dat zijn nogal wat verschillende personen in verschillende functies. In dit artikel wordt de publicatie 'Beweegteams in het basisonderwijs' besproken, waarin mogelijkheden worden aangegeven hoe de invulling op een school vorm kan krijgen.

Door: Marco van Berkel en Chris Hazelebach

De groepsleerkrachten zijn ook betrokken bij het buitenspelen van de kinderen, de sport- en speldagen en de bewegingsactiviteiten op schoolreisjes en kampweken.

Sinds vorig jaar zijn gelden beschikbaar voor het aanstellen van combinatiefunctionarissen om in aansluiting op het binnenschoolse programma buitenschoolse beweegmomenten te realiseren. Behalve de vakleerkracht lichamelijke opvoeding wordt ook de zogenaamde leraarondersteuner bewegingsonderwijs (afgekort lobos) hierbij betrokken.

Nieuwe publicatie

In de publicatie 'Beweegteams in het basisonderwijs' zijn mogelijkheden beschreven van beweegteams die verantwoordelijk zijn voor de bewegingsontwikkeling van kinderen, waarbij hbo- en mbo-afgestudeerden met elkaar samenwerken. Daarbij is ervan uitgegaan dat zowel een hbo'er (een vakleerkracht via de ALO of vakspecialist via de pabo) als een lobosser met een mbo-opleiding deel uitmaken van een beweegteam.

Er zijn vijf fictieve scholen beschreven, die elk op een eigen wijze met een beweegteam werken. Deze voorbeelden dienen als inspiratiebron om scholen te helpen een beweegteam te vormen. Alle voorbeelden zijn geschreven vanuit het perspectief van de school en gaan vooral over de planning van inhoudelijke activiteiten en de wijze waarop die in een beweegteam worden gerealiseerd.

Kenmerken van de vijf beweegteams

Het eerste beweegteam heeft een heldere pedagogische en didactische visie op het binnenschools en buitenschools leren van de kinderen. In de doorlopende leerlijn van school naar het buitenschools bewegen, naar de vereniging is dit uitgewerkt.

Het tweede beweegteam is een samenwerking tussen vier scholen in de buurt. Hierdoor is een uitgebreid bewegingsaanbod voor de kinderen mogelijk. Er wordt aandacht besteed aan het verbeteren van de sociale cohesie in de buurt. Met de inzet van mbo'ers van niveau 2 en 3 zien de kinderen dat op veel verschillende niveaus in bewegingscontexten kan worden gewerkt.

Op de derde school met een beweegteam is een 'schoolsportvereniging'. De schoolsportondersteuner zorgt ervoor dat de kinderen die geen lid zijn van een sportclub leren hoe een sportvereniging

werkt. De band met de sportondersteuner zorgt voor een belangrijke basis om deze groep kinderen het vertrouwen te geven dat sporten een aangename tijdsbesteding voor ze is.

De vierde school profileert zich als een 'sportieve school' en richt zich op een vakleerkracht die volledig het bewegingsonderwijs verzorgt en een sportondersteuner die alle bijzondere sportactiviteiten op de eigen school organiseert. De kinderen krijgen een belangrijke rol bij het organiseren van de vele sport- en spelactiviteiten. De sportondersteuner heeft op deze school een baan voor drie dagen met werktijden van 8.00 tot 17.00 uur.

Op de vijfde school is de vakleerkracht met een volledige betrekking

MARCEL VAN DE KERKHOFF

op één basisschool in zijn eentje het beweegteam. Hij zorgt ervoor dat de kinderen voldoende bewegend geleerd hebben om deel te nemen aan de jeugdsportcultuur. Door de extra tijd en de gespecialiseerde taken kan hij de uitvallers op maat bedienen en ze voldoende zorg bieden.

Deze vijf voorbeelden zijn uitgebreid beschreven in de publicatie 'Beweegteams in het basisonderwijs'. In dit artikel zullen we één voorbeeld van een beweegteam nader toelichten.

Context

De school heeft twaalf groepen. De school staat in een grote stad. Op de school werkt al een aantal jaren een vakleerkracht bewegingsonderwijs twee dagen in de week. De vakleerkracht geeft één keer in de week aan alle midden- en bovenbouwgroepen les. De andere les wordt door de groepsleerkracht van de eigen klas verzorgd.

Op deze school zijn weinig kinderen lid van een sportvereniging en in de buurt zijn geen sportverenigingen actief. De school heeft er voor gekozen om te focussen op één project, namelijk een eigen schoolsportvereniging voor de kinderen van groep 4 tot en met 7. Voor dit project is Rick aangesteld. Rick is onlangs afgestudeerd aan het mbo richting lobos. Rick heeft een aanstelling via een gemeentelijke instantie en werkt op drie verschillende basisscholen en in het gemeentelijke zwembad. Voor deze basisschool organiseert hij de schoolsportvereniging op de dinsdag- en donderdagmiddag. Rick is voor zes uur verbonden aan de school. Rick is op die twee dagen van 14.30 tot 17.30 uur op de school aanwezig. Het beweegteam bestaat uit Rick, de vakleerkracht en twee van de

groepsleerkrachten die gym geven. In dit team zijn de taken strak verdeeld en er is maar weinig overleg nodig.

Uitgangspunten

De schoolsportvereniging is bedoeld voor kinderen die nog geen lid zijn van een sportclub. Op deze vereniging leren de kinderen één bepaalde sport beter kennen. Bovendien leren ze bewegen in een 'trainingscontext' en een 'wedstrijdcontext'. Dit vraagt om gedragsvaardigheden die in een 'onderwijscontext' minder vaak nodig zijn. Bij een training worden oefeningen gedaan die je eerder bij een wedstrijdsport zult tegenkomen. Bij voetbal hoor je bijvoorbeeld met de binnenkant van de voet te schieten en niet met de punt. Op de schoolsportvereniging wordt bij de lessen bewegingsonderwijs vanuit de ervaringen van de kinderen de overgang gemaakt naar een 'sportconcept'. Binnen een 'sportconcept' is de wedstrijd een belangrijk richtpunt. Het leren omgaan met winst en verlies, het accepteren van lastige beslissingen van de scheidsrechter en het langdurig prestatiegericht samenwerken in een team zijn belangrijke vaardigheden die nodig zijn om later op een echte sportvereniging goed te functioneren. Natuurlijk komt dit soort gedragsvaardigheden ook in het gewone onderwijs aan de orde, maar op de schoolsportvereniging komt het nadrukkelijker naar voren en is het specifiek gekoppeld aan een bepaalde sport. De school heeft ervoor gekozen om de groepen drie en acht buiten het project te laten. De derdegroepers hebben hun handen vol aan de overgang van kleuters naar onderbouw en zijn vaak na de lessen moe en willen dan naar huis of rustig naar de opvang. Groep 8 is er buiten gehouden, omdat zij al voldoende kansen hebben gehad om

MARCEL VAN DE KERHOF

zorgen bij de oefenwedstrijden. Door het contact met andere kinderen van de club die al wel lid zijn, is de verwachting dat sommigen de overstap naar een echte vereniging willen maken. Rick gaat met deze kinderen minstens twee keer mee naar de vereniging om de kinderen vertrouwen te geven en de 'echte' trainer te assisteren bij deze overstap.

Rick heeft van iedere club een jeugdtrainer of een jeugdbestuurslid uitgenodigd om te kijken hoe de trainingen op de school verlopen. Zo krijgen de verenigingen inzicht in hoe de overstap van onderwijs naar sport kan worden gemaakt door kinderen die nog erg onbekend zijn met de cultuur in de sportverenigingen.

Programma

Elk half jaar wordt op de dinsdag één sport aangeboden voor kinderen uit groep 4 en 5. Op de donderdag is er een sportaanbod voor groep 6 en 7. In vier jaar tijd kunnen de kinderen meedoen aan vier verschillende sporten, die elk een half jaar (14 tot 16 weken) aangeboden worden. Per training kunnen maximaal zestien kinderen deelnemen. De jongens en meisjes spelen gemengd. De trainingen duren anderhalf uur en beginnen direct na school om 15.30 uur. Rick heeft op deze manier voldoende tijd om contact te maken met de kinderen en voor een ontspannen sfeer te zorgen. De eerste acht weken staan in het teken van training van basisvaardigheden. Daarna zijn er vier weken lang wedstrijdjes tegen andere schoolteams of verenigingsteams op de clubs. Het hele project eindigt met een toernooi.

De volgende sporten staan centraal:

- voor groep 4 en 5: voetbal (eerste half jaar) en circulatieveolleybal (tweede half jaar)
- voor groep 6 en 7: basketbal (eerste half jaar) en badminton (tweede half jaar).

De kinderen betalen een contributie van tien euro per half jaar. Hiervan wordt de clubkleding (t-shirts) betaald en wat eten en drinken bij de toernooitjes. Wanneer zich stagiaires vanuit het mbo of hbo aanmelden, krijgen ze een ondersteunende rol bij de trainingen. Rick blijft de leidinggevende bij de trainingen zodat de kinderen een binding met de 'trainer' kunnen ontwikkelen.

Inspiratiebron

Tot zover een korte beschrijving van één beweegteam, die in de brochure uitgebreider staat beschreven. We hopen dat de publicatie over de vijf beweegteams ook een inspiratiebron zijn voor de combinatiefunctionarissen die dit jaar aan het werk gaan. Elke basisschoolcontext zal om een andere invulling vragen, daarom hopen we in de komende tijd reacties te ontvangen van combinatiefunctionarissen die met hun beweegteams nieuwe voorbeelden hebben ontwikkeld.

De brochure 'Beweegteams in het basisonderwijs' is een uitgave van SLO Enschede. Deze is te downloaden op <http://specialistbeweegingsonderwijs.slo.nl/publ/00001/>

mee te doen en omdat ze soms als oudsten een minder positieve invloed kunnen hebben op het groepsgebeuren. Ze kunnen wel als oudsten van de school hulpbegeleider of hulptrainer worden bij de schoolsportvereniging.

Taakverdeling en organisatie

Samenwerking met de vakleerkracht

Om de overgang van een onderwijsconcept naar een sportconcept voor kinderen stapsgewijs te maken, is het van belang dat de lobos (Rick) ook betrokken is bij wat er op school in het bewegingsonderwijs gebeurt. Daarom komt Rick al onder schooltijd naar school, om bijvoorbeeld het laatste uur bewegingsonderwijs met de vakleerkracht mee te draaien. Door daadwerkelijk in de les aanwezig te zijn en met elkaar te overleggen over het niveau van de kinderen en de regels die tijdens de gymles (en op school) gelden, is de kans groter op een efficiënte samenwerking.

De vakleerkracht kan met Rick uitwisselen wat de kinderen al gedaan hebben met bijvoorbeeld basketbalachtige spelen, of wat voor wedstrijdvormen de vakleerkracht in de les gebruikt. De vakleerkracht heeft in dit beweegteam een passieve rol, maar ondersteunt Rick met zijn adviezen wel bij het opzetten van de sportvereniging. Rick heeft ook contact met de groepsleerkrachten van groep 4 tot en met 7 zodat hij weet wat er bij de kinderen speelt die lid zijn van de schoolsportvereniging. Het bijwonen van een gewone groepsles in de klas kan het contact tussen 'trainer' (Rick) en kinderen verbeteren.

Het beweegteam bestaat uit Rick, de vakleerkracht en twee van de groepsleerkrachten die gym geven. In dit team zijn de taken strak verdeeld en is er maar weinig overleg nodig.

Samenwerking met de clubs

Aan de andere kant van de stad zit wel een basketbalclub. Op deze club zitten geen kinderen van deze school. De afstand tot de accommodatie is te ver om de kinderen er alleen naar toe te laten gaan. Omdat het project ook als doel heeft de kinderen zoveel plezier aan de activiteit te laten beleven dat ze lid willen worden van een sportvereniging, heeft Rick de basketbalclub uitgenodigd om mee te helpen bij de trainingen en één keer voor tegenstanders te

Correspondentie:

m.vanberkel@slo.nl